

Ремінська Марина

здобувач освітнього ступеня «магістр»

Семенишена Наталія

к.е.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет
м.Кам'янець-Подільський

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Починаючи з 1 січня 2015 року всі бюджетні установи ведуть бухгалтерський облік і складають бухгалтерську звітність на підставі принципів і методів обліку, зафіксованих в обліковій політиці. Для того щоб забезпечити відображення усіх проведених фінансово-господарських операцій, бюджетні установи повинні мати систему, яка забезпечує дотримання єдиної методології ведення бухгалтерського обліку для своєї установи.

Основним документом, що визначає такий порядок, є облікова політика, основними операціями є, як правило, видатки, які за економічним змістом відрізняються від витрат суб'єктів підприємницької діяльності.

Основні питання обліку видатків закріплюються і регламентуються чинними Дослідженню питання щодо сутності видатків бюджетних установ приділяли значну увагу такі науковці, як: Свірко С.В., Александров В.Т., Лондаренко О.О., Джога Р.Т., Атамас П.Й., Кучерявенко М.П., Бабін І.І. та ін.

Трактування поняття «видатки бюджетної установи» закріплене у Бюджетному кодексі: «Видатки бюджету – кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом». До видатків бюджету не належать: погашення боргу; надання кредитів із бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування [1].

Лондаренко О.О. [2, с. 16] вважає, що видатки бюджетних установ – це централізовані видатки, оскільки здійснюються за рахунок коштів відповідного бюджету (державного або місцевого). Вони є прямими цільовими витратами держави, що забезпечують її безперебійне функціонування і відображають економічні відносини, що пов'язані з розподілом і перерозподілом частини національного доходу, яка концентрується в бюджеті.

На думку Джоги Р. Т. «під видатками розуміють державні платежі, які не підлягають поверненню, а тобто не створюють і не компенсують фінансові вимоги і поділяються на відплатні (обмінюються на товари чи послуги) і не відплатні (односторонні). До видатків не відносять: платежі в рахунок погашення державного боргу (класифікація, як фінансування). Витрати бюджетних установ включають фактичні витрати матеріальних, трудових і грошових ресурсів на утримання установи та її статутну господарську діяльність [3].

Ні Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору (МСБОДС), ні Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС) не містять визначення поняття «видатки».

МСБОДС дає визначення поняттю «витрати», під якими розуміють зменшення економічних вигод або потенціалу корисності протягом звітного періоду у вигляді вибуття чи споживання активів або у вигляді виникнення зобов'язань, що призводить до зменшення чистих активів/власного капіталу за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами власникам [4]. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати» також замінює термін «видатки» на «витрати».

Однак, як зазначають Бондаренко Н.М. й Гузенко Ю.А., насправді між видатками й витратами є суттєві відмінності. На їхню думку, термін «видатки» використовується для найменування тих розподільних відносин, які пов'язані з використанням централізованого грошового фонду держави. Вони здійснюються на стадії розподілу ВВП, характеризуються одностороннім рухом грошових коштів і не обмінюються на відповідні еквіваленти [5].

Александров В. Т., називаючи видатки одними з найважливіших показників фінансово-господарської діяльності бюджетних установ, вважає їх основою для визначення результатів виконання кошторису доходів і видатків, його аналізу з метою виявлення внутрішніх резервів [6].

Вищенаведені визначення не містять єдиної думки щодо сутності цього поняття, розмежовуючи видатки — для операцій, що фінансуються виключно з бюджету, а витрати — для операцій госпрозрахункового характеру.

Видатки мають досить складну структуру, а тому представлені у вигляді бюджетної класифікації (рис. 1).

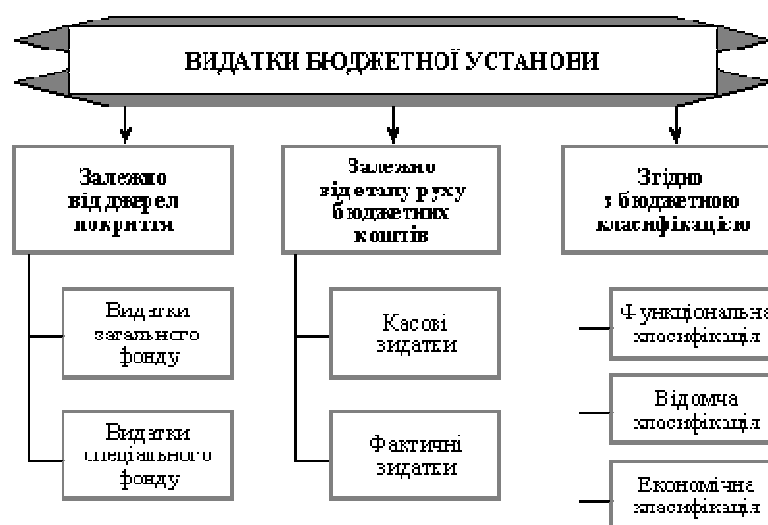

Рис. 1. Класифікація видатків бюджетних установ

Джерело : [3]

Видатки, здійснювані за рахунок загального фонду бюджету, називаються видатками загального фонду, а здійснювані за рахунок

спеціального фонду — видатками спеціального фонду. Обидва види видатків суворо плануються в кошторисі, а бухгалтерський облік цих видатків ведеться роздільно на окремих рахунках.

Видатки на утримання бюджетних установ є одним з основних напрямів видатків бюджету. Найбільшу частину держбюджету (понад 90%) складає загальний фонд, кошти якого призначені для забезпечення фінансовими ресурсами загальних видатків (тобто, *не* спрямовуються на конкретну мету). Спеціальний фонд передбачає предметно-цільове використання бюджетних коштів (тобто, для фінансування конкретних цілей).

Таблиця 1

**Видатки державного бюджету України (економічна класифікація)
в 2018 р. (млн. грн.)***

Показники на 1.11.2018	Код бюджетної класифікації	Видатки	
Усього		752988,0	100.00%
Поточні видатки	2000	717334,6	95.27%
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	2100	137356,4	18.24%
Використання товарів та послуг	2200	103531,2	13.75%
Обслуговування боргових зобов'язань	2400	92963,1	12.35%
у т.с. Обслуговування внутрішніх боргових зобов'язань	2410	54214,3	7.20%
у т.с. Обслуговування зовнішніх боргових зобов'язань	2420	38748,9	5.15%
Поточні трансферти	2600	246428,3	32.73%
Соціальне забезпечення	2700	132057,5	17.54%
у т.с. Виплата пенсій та допомоги	2710	119792,4	15.91%
Інші поточні видатки	2800	4998,0	0.66%
Капітальні видатки	3000	35653,5	4.73%
Придбання основного капіталу	3100	16728,9	2.22%
Капітальні трансферти	3200	18924,6	2.51%

*<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/>

Ця класифікація є важливою для планування та організації обліку видатків кожної бюджетної установи, адже всі видатки плануються в кошторисі і відображаються в бухгалтерському обліку та звітності за кодами економічної класифікації.

Коди економічної класифікації видатків бюджету застосовуються при складанні видаткової частини кошторисів розпорядників бюджетних коштів, розписів бюджетів, планів асигнувань відповідно до видів видатків, к поточних, так і капітальних, а також нерозподілених видатків та кредитування з вирахуванням погашення платежів до бюджету.

В економічній класифікації видатків приведене чітке розмежування видатків з детальним розподілом коштів за їх предметними ознаками (заробітна плата, нарахування, всі види господарської діяльності, виплати населенню та ін.).

Очевидно, такий розподіл дає можливість виділити захищені статті бюджету і забезпечує єдиний підхід до планування і обліку видатків бюджетними установами.

Для бухгалтера важливе значення має економічна класифікація видатків, за кодами якої організовується аналітичний облік фактичних видатків бюджетної установи. Отже, така класифікація дає змогу однаково обраховувати доходи і витрати бюджету, складати звітність про виконання бюджету, здійснювати контроль і аналіз за кожним видом доходів і витрат, кодувати показники бюджетів при їх автоматизованій обробці.

Література

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542-III. URL : <http://www.liga.kiev.ua>
2. Лондаренко О.О. Економічна природа видатків та її вплив на обліково-аналітичні аспекти бюджетних установ. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 9. С. 15–19.
3. Джога Р. Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : підруч. / Р. Т. Джога, С. В. Свірко, Л. М. Сінельник ; ред. Р. Джога ; М-во освіти і науки України, КНЕУ. Київ : КНЕУ, 2003. 483 с.
4. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку державного сектору. URL : <http://www.minfin.gov.ua>
5. Бондаренко Н.М., Гузенко Ю.А. Сучасні підходи до сутності доходів і видатків бюджетних установ. *Економіка і суспільство*. Випуск 8. 2017. С. 716–722.
6. Александров В. Т. Планування, облік, звітність, контроль у бюджетних установах : навч. посіб. Київ : АВТ лтд, 2004. 387 с.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996. URL: <http://www.liga.kiev.ua>.
8. Хорунжак Н. М. Проблеми формування ефективної інформаційної системи управління діяльністю бюджетних установ і шляхи їх вирішення. Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. 2010. Вип. 16, №3. С. 110–117.

